

Transskription af:

Dyt I Danmarkshistorien

1:2 Folkevognsboblen: En bil til folket

Vært og tilrettelægger: Ida Hasgaard Røntorp med hjælp fra Mads Karenkewitsch og Simon Akselsen

Medvirkende: Mette Boritz, Christian Grau og Thorkild Thyrring

Bil udlånt af Semlergruppen. Arkivklip af Rådet for Sikker Trafik

Intromelodi: Svag til jævn eller lokalt 18 til 22 grader... Jeg må godt køre lidt engang imellem. Nej, far er så øm over bilen....

Tilrettelægger: Danskernes hverdag og drømme står spejlet i motorhjelmene på vores biler. I denne serie kører vi igennem Danmarkshistorien i nogle af de biler, vi har ejet gennem de sidste hundrede år. Fra den første Ford T til de allernyeste, nærmest selvkørende modeller. Vi ser blandt andet på nogle af de biler, der holdt parkeret foran de hypermoderne Bellahøjhuse i efterkrigstiden, og hvordan vores bilvaner tilpassede sig 70'ernes oliekrise og nullernes økonomiske optur. Til at kigge i det historiske bakspejl har vi kulturhistoriker Mette Boritz. Og ved hendes side er bilentusiast og foredragsholder Christian Grau og som selve inkarnationen af danskernes kærlighed til biler, racerfører Thorkild Thyrring. Kom med på fire hjul gennem danmarkshistorien.

Christian Grau: Nå Mette, der har vi den. En skønheds åbenbaring nærmest. 1956 Volkswagen, type eins, også kendt som en Bobbel, en Beetle alt muligt. Det ligner jo også sådan en mellemting mellem en disneyfigur og et stykke wienerbrød, og man falder bare for den er det ikke rigtigt?

Mette Boritz: Den er helt fantastisk, og så er jeg klar til at træde ind.

Christian Grau: Så er du klar til at træde ind.

Mette Boritz: Ej, fantastisk.

Christian Grau: Så lukker vi lige igen.

Mette Boritz: Ja.

Christian Grau: Det er jo faktisk en ret god lyd af dør der lukker ikke, altså den lyder... det er jo det man... Det altså den aura er der stadig omkring tyske biler, at det er godt kram, og det er jo meget baseret på sådan noget her ikke.

Tilrettelægger: Bilen, som Mette og Christian er ved at sætte sig til rette i, er en Volkswagen Type 1 -den aller første folkevogn. Og skønt lige nøjagtig den her bil er bygget i 1956 i efterkrigstidens fredelige Tyskland, har den en grum forhistorie. I årene op til Anden Verdenskrig er Folkevognen Adolf Hitlers prestigeprojekt. Med den buttede vogn vil han give alle tyske familier mulighed for at erhverve sig en billig og praktisk bil.

Christian Grau: Det er lidt som at træde... Det er lidt som at åbne et sommerhus, som har stået et stykke tid, ikke. Der er sådan en særlig lugt herinde, men meget hyggelig, sådan lidt bedsteforældreagtig stemning. Det er også den alder bilen har, så derudover er den jo superfin med sådan nogle, jeg ved ikke hvad dette materiale hedder, men med hvide knapper og sort lak i eksteriørfarven. Det er jo sådan noget man betaler ekstra for i dag. Det er vist det indvendige af samme lakering som det udvendige.

Mette Boritz: Og hvad har du der?

Christian Grau: Så har vi et lille askebæger. Det er fra før tobaksrygning blev udskammet, og så har vi her et meget fint lille handskerum. Så er der jo fire knapper at vælge imellem, og der står ikke, hvad de er til. Og det er før man kunne tale om... I dag der taler vi meget om betjeningen er intuitiv. Det vil sige man instinktivt ved, om det er den der er blinklyset, og det her er nok der man slukker radioen og sådan noget. Det var man ikke rigtig nået til på det her tidspunkt. Så prøver vi lige at finde ud af det ikke. Det tror jeg at lyset. Og så vinduesviskeren. Det var den, jeg gerne ville have styr på. Det er denne her. Så har vi den hemmelige knap herovre, som jeg ikke ved hvad er. Den tror jeg bare jeg vil lade være med at bruge. Er du klar til.

Mette Boritz: Ja, jeg er klar? Åh, det lyder meget godt hva.

Christian Grau: Altså hvis man er gammel nok, så er man ikke i tvivl om, hvad det er for en lyd, det her. Det er en boxermotor. Det her det er en tolvhundrede liter, otteogtyve hestes. Det er ikke... Det er ikke mange hestekræfter, men det var altså også nok dengang. Så kan jeg se, vi skal åbne de her små trævinduer.

Mette Boritz: Og nu synes jeg også der kommer sådan en speciel duft ind af vinduet.

Christian Grau: Ja, det er jo blyholdig benzin man skal tilsætte sådan et, hvad hedder det. Man skal tilsætte bly.

Mette Boritz: Så det lugter ligesom i gamle dage i virkeligheden, ikke.

Christian Grau: Ja, den søde lugt af gamle dage

Mette Boritz: Søde lugt af gamle dage, og så har vi jo faktisk ikke nogen sikkerhedssele på. Det er sådan lidt grænseoverskridende. Ja, det synes jeg faktisk det er.

Christian Grau: Ja, altså sikkerhedsseler, det havde man ikke tænkt på på det her tidspunkt. Den er jo fra '56, og det kom med... Kom det først i tresserne sådan rigtig? Hov den kan endda slå en lille prut. Hørte du det?

Mette Boritz: Ja, ja

Christian Grau: Det er skønt. Og nu triller vi.

Mette Boritz: Og nu triller vi. Ja ja

Christian Grau: Se, vi har allerede fået de første smil og vinker. Nogle har taget et billede, og det er... Altså det er jo det, den her bil kan, ikke.

Mette Boritz: Det kan den. Den kan få folk til at blive i godt humør. Man bliver faktisk lidt i godt humør af at være i den.

Christian Grau: Og hvad siger du? Turen går til Bellahøj?

Mette Boritz: Turen går simpelthen til Bellahøj i dag.

Thorkild Thyrring: Det er sørme Thorkild Thyrring, der har en lille historie af automotiv karakter til jer denne her gang også. Så sæt jer ned, kør så det ryger. Nu kommer den. Altså alle sving inde i byen, der kørte vi sidelæns med nogle biler her, fordi der var ikke noget, greb dækkene jo. Så ligesom snart du overhovedet lagde den bare sådan lidt kækt ind i svingene, så kørte den jo sidelæns. Jeg erindrer, da jeg har stået inde i byretten, da jeg er 18 år og tre måneder gammel, hvor jeg bliver foreholdt, at jeg har været ved at ramme nogle parkerede biler, fordi jeg kørte sidelæns. Hvortil belært af dommeren, at han vil... Jeg kunne godt se, hvor det stod i retsplejeloven, at man ikke måtte køre sidelæns med biler. Så fik jeg besked på, at nu skulle jeg bare opføre mig ordentligt. Jamen, jo de to betjente havde sagt, jeg havde været ved at ramme nogle parkerede biler. Det skal de da ikke afgøre. Jeg skal nok fortælle Dem.... Der havde jeg jo allerede været på racerskole i England, så jeg kørte jo sidelæns med biler hele tiden.

Tilrettelægger: Først i halvtresserne bliver Folkevognen for alvor sat i produktion i den voksende vesttyske økonomi. På det her tidspunkt er Danmark inde i et byggeboom. Ved at bygge mere moderne og i større skala forsøger man at gøre kål på krigstidens boligmangel. Der bliver masseproduceret lejligheder, der ligesom Folkevognen skal være billige og tilgængelige for den almindelige arbejderfamilie. En af de helt store projekter er anlæggelsen af de hyper moderne Bellahøj huse i det nordlige København.

Mette Boritz: Det er en ideel bil, der blev skabt i trediverne af Hitler og netop til den tyske familie, som skulle være den store familiebil til det nye rige, han var ved at skabe.

Christian Grau: Præcis, og hvis Hitler har fået en eneste god idé, så er det muligvis den bil, vi står foran.

Mette Boritz: Det var jo sådan, at det var den store drøm, Hitler havde. Altså han tog jo over til Amerika og tænkte: "Det kan vi skabe bedre i Tyskland". Så ideen var jo, at folk skulle spare op. På fire år kunne man spare op til en folkevogn, og man skulle betale et lille beløb, eller et vist beløb hver uge, for at spare op til denne her bil. Problemet var bare, at folk aldrig fik bilen, for da de var nået de fire år, så var vi nået ind i Anden Verdenskrig, og så blev fabrikkerne jo brugt til at lave krigsmateriel og krigskøretøjer. Og så var der altså ingen familiebil til tyskerne.

Christian Grau: Er vi ikke helt inde i halvtredserne, før det begynder at blive rullet ud som folkevogne? Jo, jeg synes jo det fine ved denne her, det er jo nu talte jeg lidt om det her med at den er lidt statlig på en eller anden måde også fordi den er sortlakeret. Men der er noget stolthed over den, og det er jo det her med.. Altså bare det at kunne rulle en bil ud til den brede befolkning, det har da været sådan noget, man rettede ryggen over dengang. Så kan det godt være, det var en ret primitiv piss pun. Men ikke desto mindre, det at have en bil, det var så stor en materiel landvinding, så man kunne godt rette ryggen. Også selvom det var den billigste og mest primitive bil, man kan forestille sig, så var det altså bil nok til, at den har et emaljeret emblem med en ulveborg på. Den har folkevogns emblemer og alt i alt så det jo en meget præsentabel lille bil.

Tilrettelægger: Efter Hitlers brutale verdenskrig ligger Europas byer og fabrikker i ruiner. Usa beslutter at give den vesteuropæiske produktionsmotor en solid benzinindsprøjtning i form af den gigantiske hjælpepakke Marshallhjælpen. De mange milliarder er med til at sætte et tiltrængt skub i den sløve danske økonomi.

Mette Boritz: Og man tror jo på, at et stærkt Europa bliver opbygget, hvis man har økonomisk velstand - altså hvis det går økonomisk godt. Man er bange for et fattigt Europa, fordi så kunne man blive fristet til at gå over til kommunisterne og til Sovjetunionen, og det er man jo faktisk ikke særligt interesseret i, så det gælder om at få postet nogle penge.

Christian Grau: Det er sådan noget strategisk gavmildhed vi er ude i. Det er ikke bare, se hvor flinke, vi er.

Mette Boritz: Det er absolut strategisk gavmildhed man er ude i, også også en ide om at velstand, materialisme og frihed, det er de idealer, man gerne vil bygge et nyt Europa på. Og så Danmark får fra '48 og frem til '52-'53 virkelig mange penge fra USA. Og de her ekstremt mange penge er... En stor del af dem er en gave, men noget er det også et lån, og jeg tror, at hvis man prøver at regne ind i noget med nutid, så er der altså over 300 milliarder kroner, man poster i.

Christian Grau: Men nu spørger jeg så helt dumt: Altså var Danmark så meget i knæ efter krigen? Altså, vi var jo ikke udpumpede, vi skulle... Der var jo ikke noget, vi skulle bygge op igen.

Mette Boritz: Nej, på den måde var Danmark jo sluppet noget igennem Anden Verdenskrig i forhold til et fuldstændig udbombet Tyskland, Holland og Belgien og så videre. Så Danmark klarer sig egentlig godt. Men alligevel havde landet jo stået i stampe i rigtig mange år, og der var brug for en saltvandsindsprøjtning. Man skal tænke på, at vi kommer fra trediverne, som var i en dyb, hvor vi havde en stor depression og krise. Så det vil sige, trediverne var jo præget af ekstrem stor arbejdsløshed, som også varede ind i 1940'erne, så der havde været stor arbejdsløshed, dårlig økonomi, ingen vækst osv. Og det skulle man altså bygge op igen efter Anden Verdenskrig. Og så var det selvfølgelig også et spørgsmål for amerikanernes side om at få Danmark til at vælge side i den nye verden efter krigen, der jo viste et splittet Europa og en splittet verden i et amerikansk og et sovjetisk interessefelt. Og Danmark havde prøvet egentlig, og satsede lidt på et nordisk fællesskab og en nordisk forsvarsalliance. Det blev ikke rigtig til noget, og så valgte man så at modtage Marshallhjælpen, som blev en indikation af, at man var på amerikansk side også. Og i '49 går man så ind i NATO.

Tilrettelægger: Op gennem halvtredserne går Danmark fra at være et udpræget landbrugsland til industriland, og det er blandt andet med hjælp fra Marshall. De enorme pengesummer er blandt andet med til at mekanisere landbruget og få produktionen til at stige. Den voksende danske middelklasse begyndte nu også at drømme. Drømme om eje et fjernsyn, en vaskemaskine eller måske endda en bil.

Mette Boritz: Nu kører vi jo den her fantastiske bil, som jo var den store drøm. Oven på Anden Verdenskrig, så ville man jo bare så gerne frem i verden igen, have frihed, kunne komme rundt og kunne komme ud. Nu er man helt lukket inde. I sit eget land og har haft mørklægning i så mange år. Nu vil man virkelig gerne, der skulle ske noget. Så efter krigen, så var der så mange, der gerne ville have et kørekort, så man slet ikke kunne følge med på kontorerne, til at det at gå ind og få et kørekort. Og så var der jo det, at hvis man fik kørekort, så problemet var, at man faktisk ikke nødvendigvis kunne få en bil. Så det her vi kører i, det er jo den store drøm for mange. Og først i 1957 blev det fuldstændig frit med import af biler. Men indtil da havde der været restriktioner på hvem der egentlig måtte købe sådan en bil her.

Thorkild Thyrring: Der var faktisk retssager, der kørte i Danmark, hvor folk prøvede at omgåes de her restriktioner. Men en af de sjoveste historier er den mest kendte danske skuespillerinde Marguerite Viby, som optrådte i hele landet. Hun søgte om at få lov til at køre en bil, købe en bil og fik besked fra handelsministeriet om, at det kunne hun ikke, for hendes mand havde en i forvejen.

Mette Boritz: Der skulle man faktisk have et godt argument. Det er jo ikke nok at have penge nok.

Christian Grau: Så var som at være læge for eksempel.

Mette Boritz: Læge, jordemoder, dyrlæge. Altså folk der erhvervsmæssigt, embedsmænd osv. Folk der erhvervsmæssigt havde brug for en bil, kom selvfølgelig først i køen, så det var jo ikke alle forundt at få denne her bil. Det var noget man virkelig så frem til. At kunne blive kørende selv.

Christian Grau: Og folkevogn begynder først rigtig sådan at blive rullet ud i, altså lidt senere. 50'erne, ikke. Det første, ja det bliver en folkevogn til almindelige mennesker og til alle, og man får brug for grise kassen omme bag i og så videre.

Mette Boritz: ja, så i starten er det altså virkelig de få, der kører rundt i bil.

Christian Grau: Jeg kan sige, jeg kører virkelig bil, fordi den her bil, når i dag så mange biler, de kører nærmest af sig selv. Elbiler har jo ikke noget gear og osv. De kan styre selv, rette vognbane op selv, tilpasse hastighed selv, de bremses selv, hvis du sidder og stirrer ned i din telefon, hvilket man ikke må men altså. Biler samler op på mange ting idag. Denne her bil. Den hjælper ikke med ret meget. Altså jeg arbejder rundt i gearet. Bremserne er sådan, at man skal... Man kan virkelig mærke at det er en gammel tromlebremser og styretøjet det er sådan lidt på det her ujævne underlag. Apropos fremskridt, så kører sådan etableringen af letbanen omkring København, og det betyder, at vejene... Der er meget vejarbejde, meget dårligt underlag og bilen ligger sådan og styrer lidt med det. Jeg skal virkelig... Den er ligesom at plane en motorbåd eller sådan noget. Den vil alle mulige steder hen. Jeg skal virkelig arbejde for sagen, men det er dejligt. Jeg kan godt lide

at køre bil, og jeg kan godt lide, at det der med at køre bil, det er noget, man laver. Ligesom hvis man ridder på en hest. Der kan du heller ikke sidde og stirre ned i din telefon, altså. Det er en aktiv ting, det synes jeg. Det er skønt. Det er ligesom at fiske eller sådan noget altså. Man laver ikke så meget, men man laver lige lidt.

Mette Boritz: Og så har de jo også betydet mere. I dag er mange af de små biler et transportmiddel, som man kan skifte ud, ikke, efter få år og sådan noget. Så denne har man jo virkelig i 50'erne... Hvis man havde fået denne her, så havde man jo arbejdet for det ikke. Man har stået i kø til at få den her bil og var en af de få, så skulle den jo virkelig også passes og plejes og blev jo en del af familien. Altså, allerede i 50'erne begyndte man jo at tale om, at bilen var familiens tredje stue, ikke. Altså man udvidede simpelthen hjemmet med den her bil, man kunne flytte ud i og tage på ture i.

Christian Grau: Åh, hvor er der dårlig lige udsigt den vej, altså. Man skulle ikke tro at cyklen var opfundet på det her tidspunkt. Når jeg drejer til højre... Der er ikke noget... Der er ikke noget sidespejl og der heller ikke er nogen... Noget rigtig udsyn den vej rundt. Nej, der har vi Bellahøj. Måske skulle jeg egentlig have været til venstre der måske. Se her.

Mette Boritz: Ja, men det holder. Nu kører vi ind i Bellahøjbebyggelsen, som jo er højhuse. Og hvad er der så særligt ved det? Kunne man tænke sig. Men det er jo meget særligt, fordi det er jo Danmarks første skyskrabere, som man kaldte dem.

Christian Grau: Wow, så skal der være nogle lavthængende skyer.

Mette Boritz: Ja. Men så høje huse var man altså ikke vant til og heller ikke så moderne huse. Så vi er simpelthen ude i 50'ernes helt nybyggede mekka for bolig. Og her har bilen jo sikkert følt sig hjemme.

Christian Grau: Ja. Jamen, herfra der fornemmer man jo virkelig. Og det var også... Da var det jo første række med udsigt over byen ikke. Man kunne virkelig se hvor stort og flot det har været. Det har også været som at sidde i Bellahøj og kigge ind over byen, men man har også kunne sidde i byen og så kigge op på Bellahøj. Det her symbol på fremskridt og moderne byplanlægning. Der bliver ret stille, når man slukker en folkevogn.

Mette Boritz: Fuldstændig. Nu sidder man helt stille. Den ryster jo en del, når man kører, og det tænker man ikke over, vel. Vi er blevet rystet godt igennem. Christian nu er vi jo nået til Bellahøj, og der synes jeg bilen den passer rigtig godt til, ikke. Den går lige til de her store højhuse, som blev bygget ude i Bellahøj. Og vi kan jo så kigge ud over København, og vi er faktisk på et af de højeste punkter, når det højeste punkt i København, og som engang har været dyrskueplads.

Tilrettelægger: Under besættelsen er boligmangel blandt de største sociale problemer i Danmark. Over 3.000 familier står helt uden tag over hovedet, ved krigens afslutning. Som et gennemgribende politiske beslutninger, begynder det op igennem halvtredserne er pible frem med almennyttige boliger. Bellahøj husene bliver et symbol på efterkrigstidens gryende velfærdssamfund. De er en del af statens plan om at få arbejderklassen og den menige dansker ud af de kummerlige gamle og slidte lejligheder i de københavnske brokvarterer. Nu skal det være slut med mørke stuer, usunde køkkener og toiletter i gården. Bellahøj husene er lyse og rummelige lejligheder med rindende vand og moderne faciliteter. Et symbol på et nyt og moderne Danmark.

Mette Boritz: Så den store drøm er jo altså dels at skaffe boliger nok til de mange københavnere og de mange folk, der står og mangler en bolig. Og vi er jo også... Det gode ved efterkrigstiden, det er jo, at vi får de store årgange her. Der bliver født enormt mange børn under Anden Verdenskrig, og det gør jo også, at vi står og mangler endnu mere plads til de her børnefamilier og familier med flere børn. Så ideen er at fået bygget noget nyt og noget bedre, som ligesom peger frem mod fremtiden. Og det gør Bellahøj, som vi står i nu. Og man begynder at bygge dem i 50'erne. De står færdige 56 og der er 28 huse.

Christian Grau: Og bilen er fra 56. Jeg siger det bare.

Mette Boritz: Ja. Det er det. Den passer jo fuldstændig, ikke. Den har simpelthen holdt henede på parkeringspladsen. Ja, ikke lige den, men en der har lignet. Fordi det der jo også sker, det er, at det er jo tænkt til, at det er Hr. Og fru Danmark, altså alle, der skal kunne flytte herud. Men det er stjerne dyrt at komme ud i de her nybyggede boliger. Så det kan godt være der både er affaldsskakt og badekar og indbygget elevator. Måske der er bygget her til, der har lys til tre sider. Sådant rigtig funktionalistisk altså. Man har tænkt over det, ikke? Der er grønne områder. I stedet for at bo i en baggård inde i København, så er der grønne områder og planter osv. Så det skal jo være det nye moderne sted, man skal bo. I det nye Danmark, hvor man selvfølgelig også har bil. Problemet er, at det koster virkelig meget. Det koster over 300 kroner for en lejlighed her, og lejlighederne er halvandet værelse til fem. Så der er selvfølgelig forskel på dem, men det er så dyrt, at folk ikke har råd til at bo her. Men man ved, at det her, det har svaret til cirka en tredjedel af en almindelig lønning, og dengang anden brugte man faktisk ikke så mange penge på bolig, som vi gør i dag. I dag er bolig posten jo noget af det største, vi har for mange danskere. Det var det ikke dengang. Der var madposten også ret stor, så man regner med, at en gennemsnitsfamilie kunne bruge en 10 15 % på bolig, og så var der forhøjede skatter og alt mulig andet. Og det her, det var altså en tredjedel af den løn, der skulle gå til at bo her. Så mange af de her fine lejligheder. De endte med at stå tomme i starten, fordi folk ikke havde råd til at flytte herud. Så det her er et drømme byggeri med bilen. Det bliver for den gode middelklasse, den kreative klasse, som vi vil kalde dem i dag. De havde råd til at flytte herud og bo i det fine Bellahøj og altså ikke arbejderfamilierne, som man havde tiltænkt det.

Tilrettelægger: Bellahøj husene skal ikke kun afhjælpe boligmangel, men skal også skabe job til landets mange arbejdsløse, Mens de lægger fundamentet og etage for etage kan se fremtidens boligdrøm tage form, kæmper en stor del af arbejderne med at vriste sig fri af krigens skygger.

Mette Boritz: For der står mange arbejdsløse i Danmark, og det er sådan, at der kommer en del hjem fra Tyskland, for i starten af krigen, altså i 40 til 42, så bliver faktisk en del danskere sendt til Tyskland for at arbejde. De bliver nærmest tvangsudskrevet. Det vil sige, at de bliver truet af enten deres fagforening eller arbejdsløshedskasse eller af kommunen, at de ikke får understøttelse, hvis ikke de tager til Tyskland for at få arbejde.

Christian Grau: Hold da op. Altså under krigen, rejse de ned til denne ret invasive nabo og hjælpe dem med at bygge veje og våben.

Mette Boritz: Præcis det. Og det er 100.000 danskere, vi taler om. De kommer hjem senere end krigen. Nogle af dem kommer ikke hjem, fordi de har det, man kalder arbejdsvægring. De finder sig i de... Det er faktisk ret kummerlige forhold mange af dem arbejder under og sover på sovesale og så videre, men tjener jo en løn, som de ikke kan tjene herhjemme, og de kommer så hjem senere under krigen, og de skal også beskæftiges. Bellahøj var sådan en tanke, man havde. Jamen, hvis vi bygger og sætter de her store byggeri i gang, så skaber det jo også nogle arbejdspladser.

Christian Grau: Det er muligt, jeg har sovet i timen. Også i den time. Men det har været noget af et mørkt kapitel. Tvangsudsending af arbejdsløse til krigsførende land.

Mette Boritz: Det er ikke det vi, man, er så stolte af, og det er faktisk en historie som heller ikke bliver fortalt så tit, fordi mange af dem, der blev udsendt til Tyskland eller sendt af sted, jamen de talte jo ikke om det, når de kom hjem, fordi der var Tyskland jo... Det var klart fjenden jo, som man tog ned til.

Christian Grau: Ja ja, men det var der da også, da de blev sendt af sted.

Mette Boritz: Det var der også, da de blev sendt af sted, men Danmark havde en vis samarbejdspolitik og ville jo gerne stå så godt med tyskerne, så det hørte jo med i den deal af det. Jamen, så kan man jo godt sende danske arbejdere af sted til Tyskland og arbejde der. Men bagefter, dem der kom hjem, det var altså ikke noget, man snakkede højt om.

Christian Grau: Hjem og byg Bellahøj.

Mette Boritz: Hjem og byg Bellahøj, og så lukke munden med at man har været i Tyskland.

Christian Grau: Hvornår? Hvornår var der indflytning, siger du? Hvis det blev bygget der slut 40'erne.

Mette Boritz: De første i '52 og så de sidste i '56.

Christian Grau: Okay. Og vores bil er fra 56, så det har været... Det har været sådan en småborgerlig drøm måske, ikke? At komme ind her og så, moderne bolig med varmt vand og...

Mette Boritz: Badekar.

Christian Grau: Ja.

Mette Boritz: Og affaldsskakt. Og jeg forestiller mig sådan et nyt ægtepar, der tjener pænt. Det er jo ikke arbejderklassen, der har råd til at bo herude. Og det gode er jo, at hele området, det altså... Det hørte jo til, at man havde vaskekælder. Og vaskekælder det var jo absolut også et gode for husmoderen. I stedet for at skulle i kælderen og gruekedel eller stå og vaske i håndvasken og tørre indendøre i lejligheden, så var der moderne vaskemaskiner herude at få, så var det var smart. Så når man gik om formiddagen og passede børn og vaskede tøj og købte ind og lavede mad og gjorde klar til manden kom hjem. Så havde man enten en kittel over eller noget andet tøj på, og så når manden kom hjem, så var håret sat, forklædet blev lagt til side, og så var det altså den pæne husmor, der tog imod manden. Og med varme tøfler, ikke. Det regner vi med. Strøget avis måske?

Christian Grau: I dag der kommer begge hjem fra arbejde og springer øjeblikkelig ned i noget ekstremt komfortabelt tøj, som ingen uden for matriklen skal se. Så vi klæder stadig lidt om derhjemme. Men det har været noget andet, det her med at husmor skulle stå og se sprød og stram og veloplagt ud, når Lillefar kom hjem og måske sad og læste avis inde i lædermøblementet.

Mette Boritz: Og røg pipe.

Christian Grau: Ja, og rød pipe.

Mette Boritz: Pipe hører jo også i den grad til. Altså man bruger mere tid på sig selv, og det hænger jo også sammen med, at husmødrene faktisk får mere tid. I og med du begynder at få moderne hjælpemidler som vaskemaskine og køleskab og altså alle de her ting, jamen så sparer du jo tid. Du skal heller ikke nødvendigvis stå og henkoge agurker selv eller lave marmelade, fordi man begynder at købe tingene. Så det gør hverdagen nemmere for husmødrene. Og den tid kan man jo så veksle til og tage sig godt ud og få plejet sig selv lidt og selvfølgelig gjort rent. Altså hvad der ikke er af bøger for trediverne, 40'erne og 50'erne, for den gode husmor om hvordan hun skulle gøre alt i hjemmet. Du kan slå alt op, hvordan du skal pudse et bord eller polere eller ordne dit sølvtøj og så videre. Det skulle pudses ret tit sådan noget sølvtøj, ikke. Der har man selvfølgelig nok også haft her.

Christian Grau: Det emmer af byplanlægning, fordi alting ligner hinanden, og afstanden mellem husene er sådan helt symmetrisk, og der er nogle huse i midten, der ikke er så høje. Sådan nogle ude i siden, der er høje, og alle husene er måske lige høje, fordi terrænet udjævner højdeforskellen og. Man har en ide om, hvis man talte, så ville der være lige mange træer mellem husene og der er lidt legepladser. Der var på et tidspunkt i computerens barndom sådan et spil der hed SimCity, hvor man kunne sidde og plante dup dup dup. Der skulle være nogle boligblokke, og der skulle en parkeringsplads, og der skulle være et fodboldstadion. Det er sådan lidt. Det er sådan lidt den stemning, der er her, men det betyder også, at selv den dag i dag, så er det formentlig det sted, hvor der er en parkeringsplads til hver eneste lejlighed. Det kunne man nok savne i København i dag. Og så på vores parkeringsplads. Der står en fin lille Boble, som gør mig helt blød i knæene stadigvæk. Hvis man kunne fjerne alle de grimme biler, der er kommet til siden, så ville man ikke kunne se, at det her ikke var i halvtredserne. Så kunne vi lige så godt være trådt ud af en tidsmaskine og så stå tilbage i, ja 56, hvis det skal passe til bilen.

Mette Boritz: Ja, der skal ikke flyttes meget. Altså netop bilerne og parkeringsskiltet derovre og affaldscontainerne som jo er... Ikke hører 50'erne til. Dengang var der ikke så meget affaldssortering.

Christian Grau: Det var one size fits all... Ud i affaldsskakten og sådan ned. Ikke noget med sortering. Og så ud på lossepladsen.

Tilrettelægger: Dyt i Danmarkshistorien er lavet af BEAM Audio Agency for Nationalmuseets mediehus Vores Tid. Tilrettelæggelse, optagelser og klip: Ida Hasgaard Røntorp, med god hjælp fra Simon Akselsen. Lyddesign: Frederik Ludwigs, med hjælp fra Anthon Broder Bach Fokdal. Tak for lån af bil til Semler Gruppen og for Arkivklip til Rådet for Sikker Trafik. Jeg hedder Ida Hasgaard Røntorp.

[Vores Tid – Nationalmuseets Mediehus](#)

[Dyt I Danmarkshistorien 1:2 Folkevognsboblen](#)

Lyddesign: Frederik Ludwigs med hjælp fra Anthon Broder Bach Fokdal

Produceret af BEAM Audio Agency for Nationalmuseets mediehus, Vores Tid og 24syv